

The issue of the development of informational and educational surrounding in the system of postgraduate pedagogical education that aims at training informational aware, competitive professional who is efficient for innovative professional activity throughout life is highlighted in the article.

Key words: computerization, informatization of education, post-graduate pedagogical education, advanced training, informational and communicative technologies.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 378:37.091.12.011.3 – 051: [811.111:37.091.33–028.17

Білянська І. П.*

СУБ'ЄКТИВНІ ТА ОБ'ЄКТИВНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС АУДІЮВАННЯ ХУДОЖНІХ АУДІОКНИГ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглядаються чинники, що ускладнюють та полегшують аудіювання художніх аудіокниг, аналізується їх взаємозв'язок, виокремлюються ті характеристики сучасних англomовних оповідань, які можуть спричинити значні труднощі під час аудіювання та негативно вплинути на процес формування аудитивної компетентності на їх основі. Розкрито залежність сприйняття художнього аудіотвору від стійкої та тимчасової аперцепції та виділено 3 групи чинників, що впливають на аудіювання: об'єктивні, суб'єктивні та об'єктивно-суб'єктивні. Доведено, що аудіювання художніх творів належить до складного виду аудіювання та потребує відповідних умій для ефективного управління цим процесом.

Ключові слова: аудитивна компетентність, аудіокниги, аудіювання, суб'єктивні чинники, сучасні оповідання, об'єктивні чинники, об'єктивно-суб'єктивні чинники, труднощі аудіювання.

В умовах відсутності природного мовного середовища іншомовна аудитивна компетентність як комплексний компонент рецептивного досвіду майбутніх учителів формується та розвивається у процесі аудитивної діяльності. Базою для такої діяльності є різноманітні тексти. Значення художніх творів (далі – ХТ) як цінного джерела соціокультурної інформації та автентичних мовленнєвих зразків важко переоцінити. Однак сучасні тенденції в навчанні зумовлюють необхідність переосмислення способів, методів, підходів щодо організації роботи з ними. Однією з таких тенденцій стало поширення аудіокниги (далі – АК), що відкрило нові можливості та перспективи для вдосконалення іншомовних аудитивних умій поза межами автентичного мовного оточення. Таким чином, використання ХТ у навчальному процесі набуло ще більшого практичного значення та актуальності для студентів мовних ВНЗ.

Аудіювання ХТ – це складний процес, що має свою специфіку та вимагає від студентів володіння певними навичками та вміннями, які мають сформуватися під час цілеспрямованого навчання. Результативність цього процесу залежить від чинників, які можуть полегшити або ускладнити його і мають як суб'єктивний, так і об'єктивний характер.

Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблемам навчання аудіювання було присвячено чимало публікацій та досліджень. Труднощі іншомовного аудіювання вивчали Н. Ю. Абрамовська (аудіотексти різних стилів), Д. В. Агапова, Н. В. Агеева (психологічні бар'єри), О. Ю. Бочкарьова (методичні фахові тексти), К. М. Бржозовська (полемічні тексти), Р. І. Вікович (теленовини), Н. І. Гупка-Макогін (професійно орієнтовані тексти), Т. В. Громова, Н. В. Єлухіна, І. П. Задорожна (самостійне аудіювання), Н. А. Новоградська-Морська (професійно орієнтовані відеофономатеріали), О. А. Обдалова, Д. В. Позняк (складні аудитивні уміння), Н. В. Проценко, О. О. Сіваченко (драматичні твори), І. В. Щукіна, В. А. Яковлева та інші. Труднощі розуміння оригінальної

*© Білянська І. П.

художньої літератури у процесі читання розглядаються І. В. Борисовою, Т. О. Вдовіною, Г. А. Гринюк, Л. Г. Кожедуб, Л. П. Смеляковою та іншими. Проблемам визначення чинників, що впливають на успішність аудіювання текстів, було присвячено теоретичні та емпіричні дослідження таких зарубіжних методистів, як М. Андервуд (M. Underwood), Л. Вандергріфт (L. Vandergrift), А. Вольвін (A. Wolvin), А. Гамоуда (A. Hamouda), А. П. Гілакяні (A. P. Gilakjani), К. Гох (C. Goh), Т. Куріта (T. Kurita), Н. Осада (N. Osada), С. Райф (S. Rife), Д. Рідель (D. Riddell), Д. Рубін (J. Rubin), Ф. Яганг (F. Yagang) та інших.

Хоча на сьогодні ми маємо досить ґрунтовну наукову базу щодо труднощів, з якими стикаються під час сприйняття іншомовних текстів, однак власне труднощам сприйняття ХТ на слух науковцями не приділено достатньої уваги. Тому очевидно є необхідність їх більш детального вивчення.

Метою статті є аналіз основних чинників, що позитивно чи негативно впливають на процес аудіювання ХТ англійською мовою та виокремлення основних труднощів, які ускладнюють процес оволодіння аудитивною компетентністю засобами художніх АК.

У зарубіжній методиці важливим аспектом планування кожного заняття є передбачення учителем потенційних проблем (anticipated problems), які можуть виникнути у процесі навчання, та продумування їх можливих рішень (possible solutions) [18, с. 373]. Ці проблеми можуть стосуватися дисципліни на занятті, досвіду, умінь і знань студентів, необхідних для ефективної роботи з певним матеріалом, змісту текстів тощо. Уважаємо, що прогнозування труднощів, з якими можуть зіткнутися студенти під час прослуховування конкретного ХТ, та продумування способів їх передбачення і подолання дозволить ефективно керувати процесом аудіювання художніх АК.

У вітчизняній методиці навчання іноземних мов зазначається, що на успішність формування компетентності в аудіюванні впливають такі об'єктивні та суб'єктивні чинники: 1) умови сприймання аудіоповідомлення (темп мовлення, обсяг тексту, кількість пред'явлень); 2) індивідуально-психологічні особливості слухача (рівень розвитку мовленнєвого слуху, пам'яті, зацікавленість тощо); 3) мовні характеристики аудіотексту (фонетичні, лексичні, граматичні) [5, с. 283]; 4) смисловий зміст аудіоповідомлення [6, с. 134]. Ці чинники є характерними для сприйняття на слух і розуміння будь-якого іншомовного аудитивного повідомлення.

Що стосується ХТ, то Л. П. Смелякова розрізняє складнощі та труднощі їх розуміння [9, с. 24]. Складнощі ХТ – це об'єктивні, абсолютні, незмінні характеристики, що не залежать від слухача, урахування яких дозволяє передбачити потенційні труднощі, які можуть виникнути під час аудіювання твору. Труднощі, за Л. П. Смеляковою, – це суб'єктивні, відносні та змінні характеристики ХТ, релевантні тільки стосовно певного реципієнта. Учені дослідили, що об'єктивна складність ХТ виявляється у: 1) складності мовного оформлення (лексична різноманітність і синтаксична складність); 2) складності мовленнєвого оформлення (середня довжина абзацу); 3) складності стилю (складність стилістичних засобів) [4, с. 44]. Оскільки ми розглядаємо ХТ у звукозапису, складність мовленнєвого оформлення буде стосуватись не довжини абзаців, а звукового оформлення ХТ (вимови, інтонації, темпу, пауз тощо). Щодо складності стилю слід зазначити, що вибір автором стилістичних засобів умотивований його задумом, зумовлений його ідіолектом та ідіостилем. Л. Г. Кожедуб, досліджуючи вплив лінгвостилістичних засобів німецькомовних ХТ на об'єктивну складність ХТ і суб'єктивні труднощі сприйняття, зазначила, що об'єктивну складність ХТ становлять не тільки інтралінгвістичні засоби ХТ, але й екстралінгвістичні (зміст і структура тексту, обставини його створення) [4, с. 57]. Отже, на основі аналізу наукової літератури та відібраних сучасних англійських оповідань ми встановили, що об'єктивні чинники впливу на процес сприйняття та розуміння художніх АК слід поділити на лінгвістичні (мовні, мовленнєві, стильові) та екстралінгвістичні, що пов'язані з умовами сприйняття та самим текстом (змістом, смислом і структурою) (табл. 2).

Оскільки аудіювання є найскладнішим видом мовленнєвої діяльності, а автентичні художні аудіотвори – одні з найскладніших навчальних аудіоматеріалів, беремо до уваги дослідження Д. В. Позняк, присвячене методиці навчання студентів мовного ВНЗ самостійного вдосконалення складних аудитивних умінь іншомовного мовлення [8]. Дослідниця доводить, що процес сприйняття та осмислення інформації на слух може ускладнюватись чинниками, що роблять цей процес ще більш комплексним і складним. Ці чинники вона поділяє на дві групи: об'єктивні та об'єктивно-суб'єктивні. Об'єктивні чинники – це ті чинники, що існують незалежно від слухача, а об'єктивно-суб'єктивні – пов'язані з об'єктивно існуючими індивідуальними особливостями суб'єкта-аудитора і відображають ступінь розвитку його здібностей на момент сприйняття тексту. До цих чинників авторка відносить недостатню сформованість мисленнєвих механізмів, відсутність або недостатню зацікавленість змістом тексту, невміння налаштуватись на сприйняття тексту, зосередити увагу, подолати негативний емоційний стан, невміння переключатись з однієї розумової операції на іншу, домінування певної репсистеми [8, с. 32].

Д. В. Позняк наголошує на тому, що, виявляючись до певної міри, ці чинники можуть посилити дію об'єктивних чинників, до яких вона відносить чинники, що безпосередньо пов'язані з характеристиками тексту, його пред'явленням, джерелом аудіювання та середовищем сприйняття. Дослідницею встановлено, що зміна певних текстових параметрів у різних умовах аудіювання може призвести до іншого продукту розуміння, осмислення і запам'ятовування [там само, с. 22-27]. Вона довела, що реципієнт з огляду на сформованість і розвиток своїх аудитивних здібностей, свого психологічного стану на момент прийняття інформації буде сприймати ту чи іншу комбінацію текстів по-різному [там само, с. 32]. Отже, очевидним є вплив умов сприйняття, параметрів тексту, індивідуальних особливостей особистості на результат аудіювання.

Взаємозв'язок умов сприйняття (listening context), особистісних чинників (person factors), процесу перебігу аудіювання та його результатів підтверджують також і зарубіжні дослідники – Л. Вандергріфт (L. Vandergrift) та К. Гох (C. Goh). На основі аналізу емпіричних досліджень учені доводять, що особистісні чинники (пізнавальні та емоційні) і контекст слухання (формальний, неформальний, екстенсивний, інтерактивний, оцінювання) впливають на якість перебігу процесу аудіювання і на його результати (розуміння, навчання, самоефективність (self-efficacy)). А результати аудіювання у свою чергу впливають на особистісні чинники (e.g. feelings of self-efficacy) [19, с. 57-58].

До пізнавальних чинників (cognitive factors) учені відносять мовні знання (лексика та синтаксис), дискурсивні, прагматичні, метакогнітивні, фонові знання, уміння слухати рідною мовою, фонематичний слух, обсяг оперативної пам'яті. Емоційні чинники (affective factors) включають рівень тривожності (anxiety), мотивацію та самоефективність. Контекстуальні чинники (listening context factors) включають неформальне слухання поза межами аудиторії (радіо, телевізор) і формальне слухання (лекції, аудитивна практика на занятті, інтерактивне слухання, оцінювання аудитивних умінь). Ученими наголошується на тому, що кожен із контекстуальних чинників слухання ставить перед слухачами зовсім інші пізнавальні та емоційні вимоги [там само, с. 58].

Поділ ученими особистісних чинників на пізнавальні (cognitive) та емоційні (affective) корелює з поняттями стійкої та тимчасової аперцепції. У психології стійка аперцепція визначається як залежність процесу сприймання від стійких характеристик суб'єкта (світогляду, переконань тощо), а тимчасова розуміється як залежність сприйняття від ситуативно виникаючих психічних станів (емоцій, експектацій, установок тощо) [7, с. 209]. Оскільки важлива роль у сприйнятті ХТ відводиться аперцепції, вважаємо за доцільне врахувати дію стійкої та тимчасової аперцепції та виділити 3 групи чинників впливу на процес аудіювання художніх АК – об'єктивні, суб'єктивні та об'єктивно-суб'єктивні (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники впливу на процес аудіювання

Чинники впливу		
Об'єктивні	Суб'єктивні	Об'єктивно-суб'єктивні
Незмінні характеристики твору	Відносно сталі, стійкі характеристики особистості	Тимчасові/змінні характеристики ситуації
Не залежать від слухача	Залежать від слухача	Зумовлюються збігом обставин, виникають у момент сприйняття
Зовнішні чинники	Внутрішні чинники	Взаємодія зовнішніх і внутрішніх чинників
Параметри тексту, умови сприйняття	Індивідуально-психологічні та вікові особливості, рівень володіння мовою, спроможність особистості (можливості, здібності), особисті якості (характер, темперамент), домінуюча репсистема	Залежність сприйняття від фізичного та емоційного стану в момент аудіювання; взаємозв'язок емоційно-вольових процесів, уваги, параметрів тексту, умов сприйняття; спрямованість особистості (потреби, мотиви, інтереси, установки)

Отже, об'єктивні чинники – це комбінація зовнішніх незмінних для певного твору характеристик, а також особливості контексту, в якому відбувається аудіювання. Суб'єктивні чинники – це індивідуально-психологічні та вікові особливості особистості. Вони є відносно сталими, відносно стійкими внутрішніми характеристиками людини і виявляються в характері, темпераменті, здібностях, досвіді та знаннях, переконаннях тощо. Якісна зміна цих характеристик є повільною та залежить від різноманітних обставин та умов, у яких перебуває та навчається особистість. Об'єктивно-суб'єктивні чинники включають взаємовплив та взаємозв'язок об'єктивних чинників, стійких характеристик особистості та тимчасових характеристик ситуації (фізичний та емоційний стан слухача, його потреби, інтереси, мотиви, установки в момент сприйняття). Узагальнимо виділені нами на основі аналізу наукової літератури об'єктивні чинники впливу на процес аудіювання (табл. 2).

Таблиця 2

Об'єктивні чинники впливу на процес аудіювання

Об'єктивні чинники							
Лінгвістичні			Екстралінгвістичні				
Мовне оформлення	Мовленнєве оформлення	Стильове оформлення	Умови		Твір		
Лексична різноманітність, синтаксична складність	Голос, інтонація, вимова, темп, мовлення, паузація тон, тембр, висота гучності, манера мовлення, дикція/спосіб артикуляції, наголос	Ідіостиль автора, лінгвістичні засоби, образність, метафоричність, амбівалентність мови	Формальні	Неформальні	Зміст	Смисл	Структура
			Тривалість звучання, кількість пред'явлень відволікаючі чинники, сторонній шум, орієнтири (опори)		Фонові знання	Імплицитність, підтекст	Композиційні особливості

Розглянемо, як вищезгадані чинники виявляються під час аудіювання сучасних художніх оповідань.

Особливості мовного оформлення сучасних оповідань зумовлені художнім стилем, що має справити естетичний вплив на читача за допомогою виражальних засобів і стилістичних прийомів. Художній стиль охоплює нейтральну, книжну та розмовну лексику, слова високого (терміни, архаїзми, варваризми, іноземні слова) та зниженого (сленг, жаргонізми, професіоналізми, діалектизми, вульгаризми) стилістичного тону [10, с. 16-22]. Як зазначають дослідники, слова будь-якого тексту в основному є нейтральними, а «стилістично позначене слово нагадує краплю фарби, що додається до відра чистої води, відповідним чином забарвлюючи її» [там само, с. 18].

Проаналізуємо лексичну різноманітність сучасних англомовних оповідань. Оповідання «*The Hole*» (автор Дж. Гох (J. Gough) [14, с. 12-28] є сатиричним висміюванням консьюмеризму 21 століття. Поєднання формальної та розмовної лексики створює специфічне стилістичне забарвлення цього оповідання. Це спостерігаємо у реченні «*The first knockoffs were announced at the Consumer Electronics Show, in Las Vegas, a few weeks later*». Слово «а knockoff» – неформальне, означає «дешева копія популярного продукту», а слово «announce» у пасивній конструкції є ознакою формального стилю.

Оповідання «*The Heart of Denis Noble*» (автор А. Маклауд (A. MacLeod)) [13, с. 19-51] наповнене медичними термінами та професіоналізмами, адже в ньому зображується життя лікаря з серцево-судинних захворювань. Наприклад, *cardiovascular physiology, fentanyl, IV drip, ventilation mask, a cool-box, a pulse-oximeter, a catheter, opioids, RV failure, bradarrhythmias, pericardium, intima, a hold-all, conduction abnormalities, operating theatre, anaesthetized, NHS* тощо.

Оповідання «*The Goose Father*» (автор К. Лі (K. Lee)) [14, с. 47-71] містить іноземні слова та соціокультурну лексику, що служать для створення певного колориту та вказують на походження персонажів (місце дії – в Кореї). Наприклад, *pak ajeoshi, Aloe bellatula, a sijo, a roll of kimbar, dwenjang stew, a local noraebaang, soju, the uri, to drink poktan-ju* тощо.

У оповіданні «*Butcher's Perfume*» (автор С. Хол (S. Hall)) [12, с. 19-51] розповідь ведеться від 1 особи – дівчини-підлітка – у розмовному стилі. Мовленню персонажів притаманна емоційність, що виражається словами зниженого стилістичного тону. Це, наприклад, діалектизми: *a gravy butty (a sandwich), bonny (beautiful), a lass (a girl), bannock (a flat cake made of oatmeal), to say Hiaya*; вульгаризми: *blind bloody bint, you silly cow, daft tuss, bastard*; сленг: *bloody, the lads, ta-rah (goodbye), a lippy (a lipstick), a mate, the hornies, a gig* тощо.

Оповідання «*Prepositions*» (автор Л. Шрівер (L. Shriver)) [15, с. 75-84] написано у формі формального листа американкою, тому для нього характерними є книжні/формальні слова (*I apologize, personable service, a shared disinclination, to construe, dolorous, to recount, to object, to claim, a family in distress, David's passing (death), cataclysm*); дискурсивні маркери (*consequently, meanwhile, still, yet, despite, ironically, besides*); американізми (*a walk-up, kids, had gotten, downtown, midtown, to swing by, upstate, to gawk at, a dime*).

Велика частина оповідання «*Even Pretty Eyes Commit Crimes*» (автор М. Дж. Хайленд (M. J. Hyland)) [14, с. 29-45] – це діалог між батьком та сином, для якого характерними є неповні та незакінчені речення, мовленнєві кліше, розмовні формули. Наприклад: «*No need*», «*There's nothing to worry about*», «*If that's alright*», «*Keep your hat on*», «*It's time we had a proper man-to-man chat*», «*Go ahead*», «*You're a stinking liar*», «*Will a cup of tea do?*», «*That'd be nice*», «*But there's no mad rush*», «*How have you been?*», «*How are you keeping?*», «*I've been well-enough, thanks*» тощо.

Треба зазначити, що оповідання можуть містити чимало прецизійних слів (власних назв, топонімів, назв національних реалій). Дослідники зазначають, що прецизійні слова стають причиною збою під час аудіювання [3, с. 91]. Таким чином, ознайомлення з прецизійною лексикою перед прослуховуванням є необхідною умовою для забезпечення ефективної роботи із АК. Доцільним видається також використання з цієї

метою візуально-вербальних опор.

Досліджуючи значення вокабуляру для аудіювання та читання, дослідниця Ф. Мекарті (F. Mecarty) виявила, що знання лексики пояснює 25 % успішного читання та 14 % успішного аудіювання іншомовних текстів, і зробила висновок, що порівняно з читанням вокабуляр відіграє менш важливу роль для іншомовного аудіювання [19, с. 59]. Ми у свою чергу на основі цих відомостей робимо висновок, що аудіювати сучасні оповідання легше, ніж їх читати, якщо враховувати їхнє лексичне наповнення. Також учені (В. Бонк (W. Bonk), С. Дж. Грахам (S. J. Graham), Д. Сантос (D. Santos), Р. Вандерпланк (R. Vanderplank) довели, що слухачі можуть компенсувати обмеженість лінгвістичної бази стратегічним підходом до аудіювання [там само, с. 60]. Установлено й те, що синтаксичні (граматичні) знання не відіграють важливого значення для успішності в аудіюванні. Навпаки, значна увага до синтаксичних явищ (функціональних слів) може перешкоджати розумінню мовлення, обмежуючи увагу до семантичних явищ, що несуть в собі більше інформації та сприяють загальному розумінню тексту [там само, с. 62].

Мовленнєве оформлення аудіотвору пов'язано з його просодичними та інтонаційними характеристиками, які мають естетичне значення та впливають на художнє сприйняття АК. Інтонація – це «важливий складник усного тексту, його структурний компонент, носій семантичних значень, засіб вияву і передання емоційно-експресивного характеру фрази, виразник функціонального навантаження тексту» [1, с. 224]. Інтонація є тим чинником, який полегшує сприйняття художніх текстів – передає почуття, емоції, підтекст тощо. Відомо, що звукові засоби (тон голосу, інтонація тощо) передають 38% інформації аудіоповідомлення [11, с. 58].

Методисти зазначають, що швидкий темп мовлення становить значні труднощі для носіїв мови. Досліджено, що середній темп англійського мовлення становить 150 слів/хв, а дуже швидкий – 220 слів/хв [3, с.92]. Типовий наратор АК читає близько 154 слова/хв, або ж 9200 слів/год [16, с. 79]. Ураховуючи те, що прочитання наратором ХТ не є монотонним, а інтонаційно забарвлене, темп всередині одного твору може значно варіюватись від дуже повільного до дуже швидкого, що створює відповідне емоційне навантаження на слухача, ефект присутності та приналежності до подій, що описуються.

До чинників, що ускладнюють процес сприйняття і розуміння англійського мовлення на слух, слід віднести варіативність сучасної англійської вимови. Для створення культурної автентичності ситуації, що описується в оповіданні, наратор використовує відповідний акцент чи тип вимови. Оповідання «*Butcher's Perfume*» (наратор Е. Райдл (E. Rydal)) [17] прочитано носієм мови з яскраво вираженим північним акцентом, темп швидкий (180 слів/хв). Для успішного аудіювання цього оповідання необхідно ознайомитись з особливостями північної вимови до прослуховування. Також важливого значення за таких умов набуває механізм адаптації, що «забезпечує можливість пристосування до індивідуальних особливостей того, хто розмовляє» [2, с. 310]. У разі використання такого ХТ вважаємо, що на аудиторних заняттях має відводитися спеціальний час для звикання до «нового» акценту.

Стильове оформлення твору пов'язано з тими мовними засобами, які відображають ідіостиль автора та служать для реалізації його задуму. Неоднозначність сприйняття ХТ є результатом використання автором різноманітних лінгвостилістичних засобів, що можуть викликати труднощі розуміння змісту та смислу твору. До таких засобів належать лексичні засоби стилістики (метафора, персоніфікація, алегорія, метонімія, синекдоха, гра слів (зевгма, каламбур), іронія, епітети, антономазія, гіпербола та зменшення, оксиморон); синтаксичні засоби стилістики (еліпс, розрив, асиндетон, полісиндетон, номінативні речення, повтор, інверсія, відокремлення і вставні речення, паралельні конструкції, парцеляція, риторичні питання); лексико-синтаксичні засоби стилістики (антитеза, градація і розв'язка, порівняння, літота, перифраз) [10, с. 23-54].

Аудіювання ХТ на аудиторних заняттях у формальній обстановці зумовлено певним

рівнем тривожності, що, як уже зазначалось нами, впливає на перебіг і результат аудіювання. Тому неформальне екстенсивне аудіювання оповідань має рекомендуватися студентам як необхідна умова для розвитку впевненості у своїх силах. Варто зазначити і те, що тривалість звучання сучасних англomовних оповідань становить від 14 до 28 хвилин, а це обмежує максимальну кількість їх пред'явлень на заняттях до 2 разів. Однак у неформальних умовах кількість прослуховувань має відповідати індивідуальним потребам кожного слухача. Це пов'язано зі специфікою художніх оповідань – імпліцитністю (наявністю підтексту), образністю та метафоричністю змісту, амбівалентністю мови, наявністю акценту, композиційними особливостями, що може створювати значні труднощі розуміння. Також повторне прослуховування улюбленого ХТ може приносити естетичне задоволення, що є необхідною умовою для розвитку естетичної потреби. Обмеження в такому випадку є недоцільним.

Значення фонових знань для розуміння іншомовних текстів підкреслюється багатьма вченими. Яскравим прикладом цього є оповідання «*Tea at the Midland*» (автор Д. Константайн (D. Constantine)) [12, с. 1-8], що описує недовготривалу розмову між чоловіком і жінкою, які п'ють чай у ресторані готелю «The Midland». Їхня розмова відбувається навколо особистості Е. Гіла і таких міфологічних персонажів, як Одисей, Навсікая, Посейдон, Алкіной, а це вимагає спеціальних міфологічних знань, а також додаткових відомостей про Е. Гіла, автора оповідання та обставин написання ХТ для «розшифрування» змісту, смислу, а також задуму твору. Варто зазначити також і те, що ознайомленість із композиційною структурою оповідань полегшує їх сприйняття та розуміння.

Сучасні автори експериментують із мовними засобами та шукають нові форми вираження своїх задумів та ідей, а це пояснює певну «нетиповість» структури сучасних оповідань. Якщо оповідання «*Tea at the Midland*» базується на розмові, що визначає його композиційну особливість, то оповідання «*The Heart of Denis Noble*» – це розповідь в оповіданні. Під час пересадки серця, коли Д. Нобл перебуває на операційному столі, автор розповідає нам про його життя, переносячи в минуле. Таким чином, особливістю згаданого оповідання є композиційне обрамлення, а незнання цього може викликати значне збентеження під час сприйняття оповідання на слух.

Дослідниця Д. В. Позняк зазначає, що будь-який із чинників може викликали збій у функціонуванні одного з механізмів аудіювання, а це у свою чергу знизить якість роботи всіх інших [8, с. 19]. У своєму дослідженні вона виділяє основні різновиди найскладніших аудіотекстів та чинники, що ускладнюють їх сприйняття [там само, с. 27-30]. Однак художніх аудіотворів немає в переліку, сформованому Д. В. Позняк. Тому на основі аналізу сучасних англomовних оповідань у звукозапису виділяємо їх характерні особливості та деякі параметри, що можуть спричинити значні труднощі під час аудіювання (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристика художніх АК в різних умовах аудіювання

Характеристики АК у типових умовах	Характеристики АК в ускладнених умовах
1	2
<ul style="list-style-type: none"> - дистантність; - тривале звучання; - середній/швидкий темп; - складна композиційна структура; - наявність національних реалій; - специфіка національного гумору; - наявність прецизійних слів (цифри, дати, топоніми, імена); 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність орієнтирів; - занадто тривале звучання (<30 хв); - дуже швидкий темп (<180 слів/хв); - незнайома композиційна структура; - незнайомі національні реалії; - незнайома лексика; - багато прецизійних слів; - сильний/незнайомий акцент; - особливості вимови/дикції наратора;

1	2
<ul style="list-style-type: none"> - наявність різноманітних лінгвостилістичних засобів; - озвучення декількох персонажів одним наратором; - різноманітність лексики; - наявність підтексту; - емоційно забарвлене мовлення. 	<ul style="list-style-type: none"> - наявність сторонніх/відволікаючих звуків; - нечіткість запису; - відхилення від мовних норм; - незнайомий діалект; - наявність інформації, що потребує фонових знань; - монотонність / відсутність художнього звукового оформлення.

Отже, аудіювання ХТ є складним видом аудіювання, а тому під час планування роботи з кожним окремим оповіданням важливо враховувати параметри, що властиві саме цьому оповіданню та ускладнюють його розуміння; передбачати труднощі, що можуть виникнути під час аудіювання в конкретній групі студентів, а також продумувати способи їх подолання.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на дослідження особливостей сучасного англомовного художнього дискурсу, які потрібно враховувати у процесі навчання студентів аудіювання сучасних художніх АК.

Література:

1. Вербич Н. С. Інтонація публічного виступу: основні напрями дослідження / Н. С. Вербич // Мовознавство. – 2011. – № 5. – С. 90-94.
2. Жовнірук А. І. Особливості механізму слухового сприймання як важливого чинника успішності мнемічної діяльності майбутніх вчителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/11011/1/Zhovniruk%20A%2C%202016%2C%20Spain.pdf>.
3. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною компетентністю в аудіюванні / І. П. Задорожна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 89-96.
4. Кожедуб Л. Г. Формування у майбутніх філологів німецькомовної компетенції в читанні на основі інтерпретації художніх текстів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кожедуб Лідія Георгіївна. – К., 2010. – 305 с.
5. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
6. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова ; [та ін.]. – К. : Академія, 2010. – 327 с.
7. Партико Т. Б. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.
8. Позняк Д. В. Обучение студентов языкового вуза самостоятельному совершенствованию сложных аудитивных умений иноязычной речи : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Позняк Дарья Владимировна. – Екатеринбург, 2007. – 230 с.
9. Смелякова Л. П. Теоретические основы отбора художественного текстового материала для языкового вуза : (На материале английского языка) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 / Л. П. Смелякова. – Санкт-Петербург, 1993. – 32 с.
10. Трибуханчик А. М. Стилістика англійської мови: (для заочного відділення) : посібник для студ. 5 курсу фак. іноземних мов / А. М. Трибуханчик. – Ніжин : Редакційно-видавничий відділ НДПУ, 2001. – 100 с.
11. Харченко Л. П. Особливості застосування невербальних засобів ділового спілкування методологія й методи соціальної роботи / Л. П. Харченко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2013. – № 4. – С. 58-65.
12. The BBC National Short Story Award 2010 / [J. McGregor, S. Hall, D. Constantine, A. Fornia, H. Oyeyemi]. – Comma Press, 2010. – 97 p.
13. The BBC National Short Story Award 2011 / [M. J. Hyland, A. MacLeod, J. McGregor, K. J. Orr, W. Wilson]. – England : Comma Press, 2011. – 118 p.

14. The BBC International Short Story Award 2012 / [L. Caldwell, M. J. Hyland, D. Levy, K. Lee, A. Ross, C. Womersley, M. Penkov, J. Gough, C. Tiffany, H. Rose-Innes]. – England : Comma Press, 2012. – 198 p.
15. The BBC National Short Story Award 2013 / [L. Blower, L. Greenlaw, S. Hall, L. Shriver, L. Wood]. – England : Comma Press, 2013. – 116 p.
16. Burkey M. Audiobooks for youth: a practical guide to sound literature / M. Burkey. – Chicago : ALA, 2013. – 112 p.
17. Hall S. Butcher's Perfume : [audiobook] / S. Hall ; narrator Emma Rydal // BBC National Short Story Award 2010 (5 Shortlisted Titles) (Unabridged). – (5 chapters : 27 MB). – 1h 51m. – BBC Worldwide Limited, 2010. – (Audio download). Chapter 3.
18. Harmer J. The practice of English language teaching / J. Harmer. – England : Longman, 2007. – 448 p.
19. Vandergrift L. Teaching and Learning Second Language Listening: Metacognition in Action / L. Vandergrift, C. Goh. – New York : Routledge, 2012. – 315 p.

Билианская И. П.

СУБЪЕКТИВНЫЕ И ОБЪЕКТИВНЫЕ ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА ПРОЦЕСС АУДИРОВАНИЯ
ХУДОЖЕСТВЕННЫХ АУДИОКНИГ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье рассматриваются факторы, затрудняющие и облегчающие аудирование художественных аудиокниг (АК), анализируется их взаимосвязь, выделяются те характеристики современных англоязычных рассказов, которые могут повлечь значительные трудности при аудировании и негативно повлиять на процесс формирования аудитивной компетентности. Раскрыта зависимость восприятия аудиопроизведения от устойчивой и временной аперцепции и выделено 3 группы факторов: объективные, субъективные и объективно-субъективные. Доказано, что аудирование произведений относится к сложному виду аудирования и требует соответствующих умений для эффективного управления этим процессом.

Ключевые слова: аудитивная компетентность, аудиокниги, аудирование, субъективные факторы, современные рассказы, объективные факторы, объективно-субъективные факторы, трудности аудирования.

Bilianska I. P.

SUBJECTIVE AND OBJECTIVE INFLUENCES ON LISTENING ENGLISH FICTION AUDIOBOOKS

The article deals with the factors that complicate and facilitate listening of fiction audiobooks and analyzes their interrelation. Also, it determines the characteristics of contemporary English short stories that can cause significant difficulties during listening and may have a negative influence on listening skills development. It is revealed that perception and understanding of fiction audiobooks depends on person's relatively stable and temporary apperception. Relatively stable apperception is defined here as dependence of perception on steady individual characteristics such as age, character, outlook, knowledge, experience, abilities. Temporary apperception is explained as dependence of perception on such situational factors as emotions, motivation and instructions. Three groups of influencers on the listening process (objective, subjective and objectively-subjective) are determined and characterized. It is proved that listening to fiction audiobooks is a complex form of listening and requires appropriate skills and abilities to manage this process effectively. Complicators which make this process even more difficult include: duration (<30 minutes), speed (<180 words/minute), unfamiliar lexis and structure, unfamiliar accent or dialect, a great amount of proper names, realia, dates and numbers, distracting outside sounds, illegible sound quality, deviation from linguistic norms, information which needs specific prior knowledge, monotonous tone of a narrator. It is concluded that it is necessary to anticipate problems students may encounter dealing with a short story and think through possible solutions beforehand to be able to monitor the listening process effectively.

Key words: audiobooks, influencers, listening competence, listening difficulties, listening, subjective factors, contemporary short stories, objective factors.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.